

спортсменів, якщо їх в цьому не розчаровувати. Тому заняття, які пов'язані з народними традиціями, педагог повинен готувати більш ретельно, адже, крім освітнього впливу, вони виконують виховну функцію. Інтегровані заняття, які поєднують кілька видів освітньої діяльності мають розвивальний вплив, бо діти можуть проявити свої таланти у тих видах діяльності, які їм більше до снаги і побачити перспективу наступних кроків до саморозвитку.

## ЛІТЕРАТУРА

1. Базовий компонент дошкільної освіти (2025). URL: <https://oplatforma.com.ua/article/2895-bkdo-2020-prokt-novogo-standartu-doshklno-osvti>
2. Гавриш Н., Косенчук О., Піроженко Т. «Моя країна – Україна» : парціальна програма для дітей старшого дошкільного віку. Харків : Ранок, 2022. 64 с.
3. Лисенко Н. Українське народознавство в дошкільному закладі: навч.-метод. посіб. Київ : Вища школа, 2002. 407 с.
4. Сухомлинський В.О. Вибрані твори. В 5-ти томах. Київ: Рад. шк., 1977. Т 5. 639 с.
5. Українське народознавство : підручник за заг. ред. С. П. Павлюка. Київ: Знання, 2004. 570 с.
6. Черепаня Н. Виховання дітей дошкільного віку засобами народознавства в умовах сучасних викликів. *Молодь і ринок*. 2025. № 5–6 (237–238). С. 148–152.

**Катерина МИХАЙЛЕЧКО,  
Софія ОБУХАНИЧ**  
(Дрогобич)

## РОЗВИТОК ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ І СОЦІАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДИТИНИ ЗА ДОПОМОГОЮ ІГРОВОЇ ТА ХУДОЖНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Емоційний інтелект і соціальна компетентність дошкільника в сучасній педагогічній психології та педагогіці розглядаються як найважливіші предиктори майбутньої успішності в навчанні у початковій школі. Це пов'язано з тим, що дошкільний вік є одним із найважливіших періодів становлення емоційного інтелекту та

соціальної компетентності. Цей період характеризується активним входженням дошкільника у соціальний світ, де пізнавальні процеси переміщуються зі «світу речей» у «світ людей». Змінюється форма спілкування з оточенням, інтереси дитини спрямовуються на пізнання соціальної сторони життя людей, на характер їхніх взаємин. Спілкування з іншими – це не тільки джерело різноманітних переживань, але й головна умова формування дитячої особистості. Важливою сферою для формування особистості дитини в цьому віці стає сфера її спілкування з однолітками та дорослими. Дорослий, будучи авторитетом, виступає як орієнтир соціальної поведінки дитини. У процесі спілкування з дорослим у малюка формуються етичні елементи взаємовідносин з однолітками, які є першочерговими в регуляції поведінки дошкільнят і становленні саморегуляції. У цей віковий період на перший план виходить гра, яка стабілізує емоційні відносини з однолітками та допомагає подолати дитячий егоїзм [2, с. 70].

У дошкільнят з'являється очікування (передчуття) тих чи тих емоцій, що суттєво впливає на мотивацію їхньої поведінки та діяльності, вносячи корективи в їхні плани. У цьому віці поступово розвивається вміння визначати емоційний стан інших людей. Формування емоційного інтелекту та соціальної компетентності в цьому віці безпосередньо пов'язане з набуттям соціального досвіду в найближчому оточенні: сім'ї, освітній організації. Від того, наскільки правильно й упевнено дитина зможе орієнтуватися в соціальних ситуаціях навколо себе та прогнозувати поведінку партнерів у спілкуванні в рамках їхніх соціальних ролей, залежить, наскільки швидко вона адаптується до змін умов під час вступу до початкової школи та буде залучена до спільної навчальної діяльності, а отже, і успішна в навчанні [4].

Однією із таких предметних областей, здатних результативно впливати не лише на когнітивну сферу особистості, але й на емоції, є художня діяльність. При цьому важливо розуміти, що художня діяльність дитини за своїми завданнями та результатами нескінченно далека від художньої діяльності дорослих і цілком може кваліфікуватися як вид активності, споріднений з дитячими ігровими практиками, оскільки художня діяльність дитини, так само як гра, відтворює справжні психічні переживання та соціальні відносини, але без створення соціально цінного продукту, тобто ніби «на імітацію». У педагогічних працях неодноразово зазначалося, що, мобілізуючи

душевні сили, глибинні, внутрішні, часто неусвідомлені переживання, художня діяльність здатна потужно впливати на розвиток психосоціальної сфери особистості дитини. Гра та художньо-образотворча діяльність дитини здатні активізувати всі базові параметри емоційного інтелекту та соціальної компетентності і, отже, можуть слугувати інструментом розвитку цих психічних конструктів [3, с. 196].

Особливої уваги з погляду розв'язання такого роду освітніх завдань заслуговують широко поширені в мережі Інтернет зображення, що схематично відображають людські емоції, – смайлики. Завдання, спрямоване на читання цих схем, сприяє розвитку розуміння мімічних виразів людського обличчя, вчить дітей читати схеми, визначати та словесно позначати людські емоції. Візьмемо картки зі смайликами, розмістимо їх на дошці та запропонуємо дітям спочатку назвати зображені емоції, а потім на основі заздалегідь роздрукованих на листочках кружечків намалювати такі самі схематичні малюнки, що зображують радість, здивування, інтерес, гнів, злість, страх, сором, презирство, огиду тощо.

Окремої уваги у справі розвитку емоційного інтелекту та соціальної компетентності дошкільнят за допомогою образотворчої діяльності заслуговує вираження емоцій за допомогою кольору. Психологи, художники, дизайнери традиційно надають багато уваги тому, як кольори впливають на настрій, працездатність, емоційний стан особистості. Існують спеціальні розробки, що описують кольори у зв'язку з емоціями, які виникають у більшості людей при їхньому спогляданні. Звичайно, у цьому випадку виникає небезпека формування та закріплення у свідомості та уявленнях дитини про візуальні стереотипи, але не можна не помітити, що самі ці стереотипи ґрунтуються на глибинних архетипних шарах людської психіки та фундаментальних культурних традиціях.

У цьому випадку нам допоможе ігрова ситуація, створена за допомогою бесіди про те, якому настрою відповідають різні емоції людини, які почуття зазвичай викликають ті чи ті кольори. За нашими спостереженнями, виконуючи ці завдання, діти інтуїтивно, без спеціальних підказок, обирали світлі тони та яскраві кольори для позначення позитивних емоцій і темні – для негативних. Як показує практика, в цих бесідах педагогу бажано уникати частих оцінних висловлювань і підказок. Нехай дитина вирішує сама, який колір їй хочеться використовувати. Важливо показати дитині, що в природі

існує величезна кількість кольорів та їхніх відтінків, багато з яких дуже схожі один на одного [1].

Гарною вправою, яка розвиває в дитини вміння описувати свій настрій і розпізнавати особливості настрою інших людей, а також тренувати власну здатність до співпереживання, може стати гра під назвою «Мій настрій». Дітям пропонується ігрове завдання – розповісти іншим дітям у групі дитячого садка про свій настрій. Завдання можна змінити, запропонувавши малюкам виразити свій настрій не розповіддю, а малюнком. Педагог повинен підказати дітям, що настрій у малюнку можна передати певними кольорами. Можна піти іншим шляхом – використовувати образи емоційно яскраво забарвлених відомих персонажів казок і мультфільмів (людей і тварин).

Отож, педагогічними умовами формування емоційного інтелекту та соціальної компетентності дітей старшого дошкільного віку є комплекс методів і форм спільної діяльності дорослих і дітей. Важливою умовою тут виступає розвиток емоційно позитивних взаємин усіх учасників освітнього процесу.

## ЛІТЕРАТУРА

1. Макаренко Л. Допомагає гра малюкам емоції опанувати. *Палітра педагога: Ефективні технології освіти дошкільнят і молодших школярів*. 2019. № 5. С. 22–23.

2. Мельник Н. В. Емоційний розвиток особистості як основа формування емоційного інтелекту дітей дошкільного віку. *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Педагогічні науки*. 2018. № 4. С. 69–74.

3. Рубан А., Давидова М. Особливості розвитку емоційного інтелекту дошкільників. *Дошкільна освіта в сучасному освітньому просторі: актуальні проблеми, досвід, інновації* : матеріали доп. II Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Харків, 10 квіт. 2025 р.) / Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди ; редкол.: Ю. Д. Бойчук (голов. ред.) та ін. Харків, 2025. С. 194–198.

4. Шпак М. Становлення емоційного інтелекту в дошкільному віці як передумова його розвитку в молодшого школяра. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. 2016. Вип. 4. С. 196–205.